

Parcs Naturals de la Comunitat Valenciana

Nº 20 SETEMBRE - DESEMBRE 2023

GENERALITAT
VALENCIANA

parc natural
de la marjal
de pego-oliva

ULLALS

INFO quadrimestral del Parc Natural de la Marjal de Pego-Oliva

Esplugabous
(*Bubulcus ibis*)

• EN ESTE BUTLLETÍ:

CONSERVACIÓ I MANTENIMENT

- Captures de *Trachemys* i *Emys* - 02
- Seguiment de macròfits - 03
- Reforç de població d'anguiles - 04
- La brigada no para! - 05

EDUCACIÓ I INTERPRETACIÓ

- Activitats realitzades al Parc - 08
- Programa d'educació ambiental - 11

COLABORACIÓ

- Llibres i naturalesa - 12
- Boira al Parc Natural - 13

NOTÍCIES I AGENDA

- Microespai en Radio Pego - 14
- Arriben nous treballadors al Parc - 14
- Últimes notícies de l'àguila pescadora - 15
- Pròximes activitats - 16

CAPTURES DE TRACHEMYS I EMYS

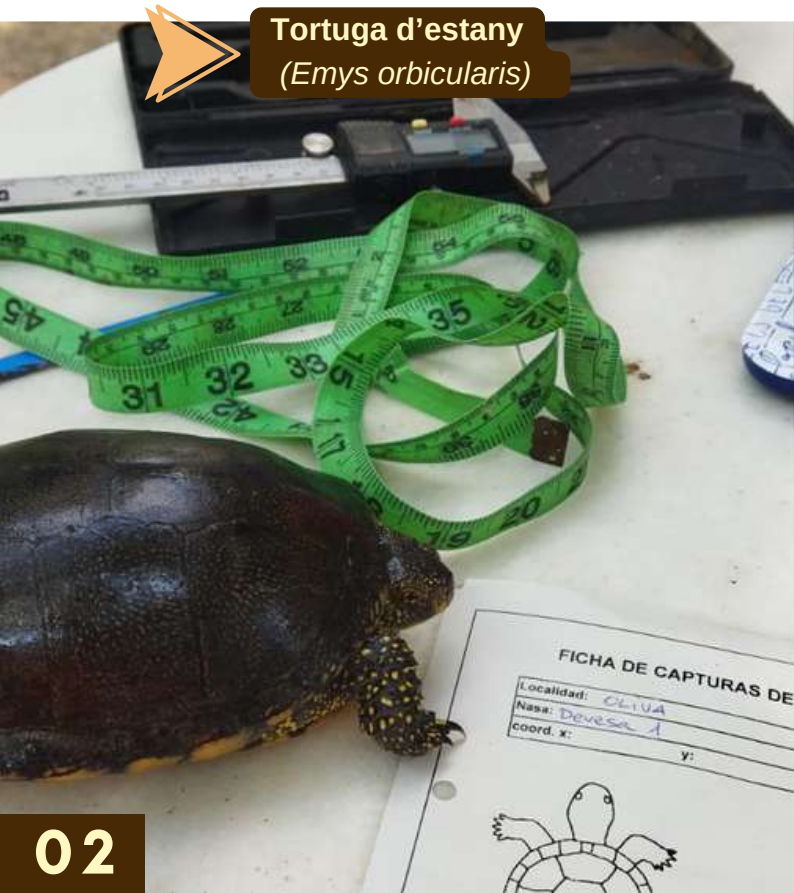

Des de fa anys es realitza control i seguiment de tortugues invasores (tortuga americana, *Trachemys scripta*) mitjançant la instal·lació de gàbies en diferents punts del parc. El projecte es realitza gràcies a la participació de diversos grups de voluntaris (ADENSVA, Marfull i PegoViu).

La metodologia utilitzada en cada captura és la següent: els voluntaris retiren l'exemplar de la gàbia, després verifiquen i registren l'edat, sexe, presència d'ous en el cas de ser femella, es mesura el llarg de la seua closca i es pesa en una bàscula. Posteriorment s'emporta a un centre de recuperació.

A vegades també es capturen tortugues autòctones com la tortuga d'estany (*Emys orbicularis*) o la tortuga de rierol (*Mauremys leprosa*). En estos casos, els voluntaris també registren les mesures (més detallades), edat, sexe i pes de cada exemplar.

A més, se marquen per a fer el seguiment a llarg termini de les poblacions autòctones. Una volta enregistrades dels dades anteriors es retornen a la marjal.

Tortuga d'estany
(*Emys orbicularis*)

Tortuga americana
(*Trachemys scripta*)

CENS DE MACRÒFITS: EXÒTICS I AUTÒCTONS

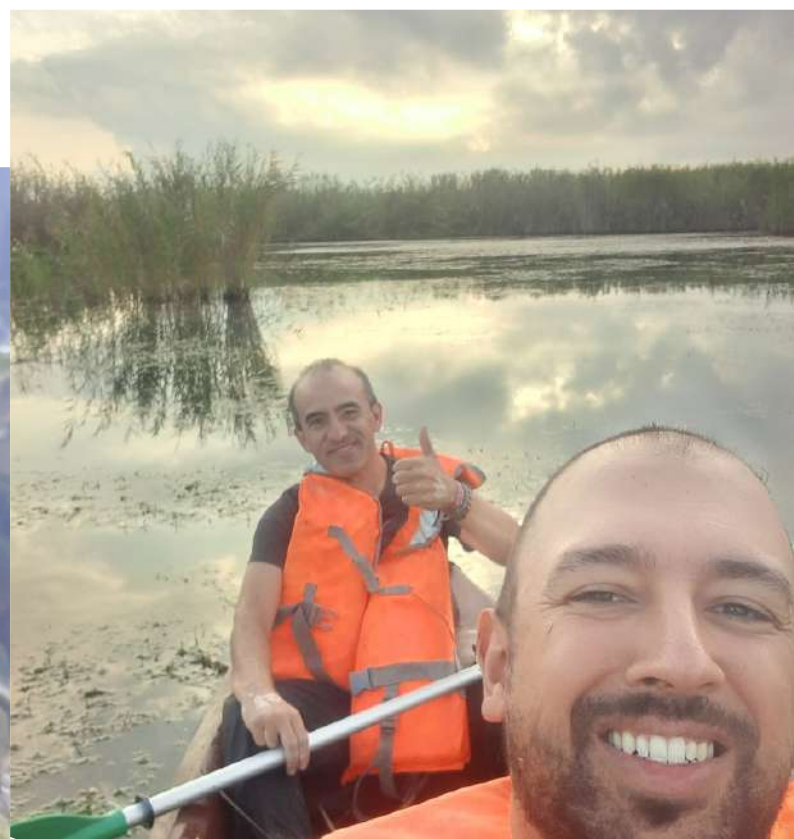
A l'octubre acabarem el cens anual de praderies de macròfits. Esta tasca consisteix en recórrer tot l'àmbit territorial de la zona d'arrossar i de protecció del parc natural, per a després fer la cartografia de l'extensió de les dues espècies de flora invasora que tenim en la marjal: *Egeria densa* i *Ludwigia grandiflora*. Això ens permet tindre un major coneixement d'estes espècies invasores al parc natural i millorar la gestió d'actuacions de retirada per a minimitzar els seus efectes.

L'aparició d'estes dues espècies, originals de Sud-amèrica, està possiblement relacionada amb el seu ús ornamental en aquaris. La seua principal problemàtica és que competeixen amb els macròfits autòctons i, a més a més, el seu creixement desmesurat arriba a dificultar la circulació de l'aigua pels rius i canals, arribant a impossibilitar el flux de l'aigua.

A més, la majoria de les tècniques per a erradicar-les són insuficients pel fet que poden créixer a partir de qualsevol propàgul que quede en l'aigua. Un altre dels problemes que impliquen és que desplacen a les espècies de macròfits o plantes aquàtiques endèmiques que creixen en els canals.

A causa d'això, es realitza conjuntament el cens de les espècies de macròfits autòctons: *Ceratophyllum spp.*, *Myriophyllum spicatum* (asprella), *Potamogeton pectinatus* (pels), *Potamogeton nodosus* (llengua d'oca) i *Nymphaea alba* (nenúfar) per controlar la seua població.

Volantí espigat
(*Myriophyllum spicatum*)

REFORÇ DE LA POBLACIÓ D'ANGUILES

▶ **Anguila comuna**
(*Anguilla anguilla*)

Al novembre l'equip del Parc Natural va organitzar una activitat amb els alumnes del col·legi Abad Sola, de Gandia d'alliberament d'exemplars d'anguila comuna (*Anguilla anguilla*) en diversos punts del Parc Natural per a reforçar la població natural. Estes anguiles procedixen de la piscifactoria de Tuéjar.

Els educadors ambientals aprofitem este esdeveniment per a parlar de detalls com la importància d'estos peixos per a l'ecosistema de la marjal o del llarg viatge que realitzen per a fresar a la mar dels Sargassos una vegada estes són adultes.

Tant els educadors com els xiquets i professores vam tindre l'oportunitat de tocar algunes anguiles i d'alliberar-les en el riu Bullent.

LA BRIGADA NO PARA!

En esta secció dedicada a la Brigada de Conservació del Parc, destaquem algunes de les moltes tasques que realitzen:

- Revisió dels nivells d'aigua i el correcte funcionament de les comportes en la marjal.
- Col·locació de geotèxtil per al control del creixement del canyís (*Phragmites sp.*) en la zona del Bovar

- Desbrossament i tractament de vegetació en zones d'ús públic: desbrossament en senda de Sant Pere, itinerari del Riu Salinar, etc.

- Col·laboració amb els treballs de la màquina segadora amfíbia de Global Nature.
- Seguiment de flora i fauna autòctona: tortuga d'aigua, anguila, agrós, etc.
- Prospecció i eliminació de flora i fauna exòtica com la tortuga americana, *Arundo donax* o *Pennisetum* i *Egeria*.

LA BRIGADA NO PARA!

- Actuacions al Port de les Aigües, mitjançant esporga dels arbres allí presents i eliminació de la canya incloent el seu rizoma de forma manual.

- Manteniment de les instal·lacions d'ús públic: reparació barana de l'àrea recreativa i passarel·la del lluent del Salinar, porta d'accés a la Muntanyeta Verda, etc.

LA BRIGADA NO PARA!

- Senyalització de l'Estació d'Anellament Permanent i canvi del cartell de la Muntanyeta Verda
- Eliminació de competència interespecífica entre Om/Tamarit i senill al Parc Natural
- Mostreig fisicoquímic i biològic en diversos punts per a la Xarxa de Zones Humides de la Comunitat Valenciana
- Col·laboració i suport en la realització del cens d'aus cinegètiques durant la temporada de caça, al costat dels educadors del parc, voluntaris experts en aus i agents mediambientals

ACTIVITATS REALITZADES AL PARC

Resum d'activitats guiades pels Educadors Ambientals en el tercer quadrimestre de l'any.

NATURALESIA DES DEL MÒBIL

Comencem el mes de setembre amb una nova activitat: descobrir el Parc Natural a través de la càmera del mòbil.

Durant dues hores compartim informació i consells sobre composició de paisatge, fotos de plantes o animals, utilització del macro, etc, posant-los en pràctica durant el nostre recorregut pel riu Salinar.

A més, aprofitem este dia per a conèixer dues apps de mòbil per a reconeixement d'animals i plantes: PlantNet i iNaturalist.

Àguila calçada
(*Hieraaetus pennatus*)

JESÚS MONEDERO

Agró blau
(*Ardea cinerea*)

Foto: Gregorio Ros

Martinet blanc
(*Egretta garzetta*)

Foto: Luis Fidel Sarmiento

LES AUS DE LA MARJAL

El 14 d'octubre es va celebrar el Dia mundial de les aus migradores pel que preparam una activitat en la què expliquem la importància de la Marjal per a estes espècies. Este aiguamoll és un lloc de nidificació i de pas de diferents ocells migradors que l'usen com a lloc de descans i alimentació en el seu dur i llarg viatge.

Durant l'activitat vam fer una passejada per la Ruta Roja del Parc Natural amb la intenció d'albirar alguna d'elles. I vam tindre la sort de poder veure martinets blancs, agrons blaus, un arpellot de marjal i un parell d'àguiles calçades sobrevolant la Muntanyeta Verda.

DESCOBRINT LA MARJAL

Des del Parc Natural de la Marjal de Pego Oliva vam organitzar esta ruta interpretativa que vam iniciar a la Font Salada fins a arribar a la Muntanyeta Verda.

Vam descobrir una gran varietat de flora i fauna, i tresors històrics i culturals que s'amaguen en el cor de la Marjal.

A causa de la gran afluència de gent, esta activitat es va realitzar dos caps de setmana, per la qual cosa continuarem realitzant-la en altres èpoques de l'any.

EL DIA DE LA MUNTANYETA

Amb motiu de la celebració del Dia mundial de les muntanyes l'11 de desembre, vam decidir realitzar esta activitat per a conèixer un poc més la Muntanyeta Verda, últim contrafort de la serra de Mostalla.

Esta vegada vam pujar fins al punt més elevat del parc situat a uns 50 msnm i vam poder conèixer un altre tipus de vegetació, la mediterrània, com a enclavament dins de vegetació d'aiguamoll.

Així mateix, un poc abans d'arribar dalt, férem una parada al mirador, i vam poder reconèixer a vista d'ocell, les diferents hàbitats i ecosistemes del parc natural; i les àrees muntanyenques que l'envolten i influïxen sobre ell.

ECO-MANUALITATS NADALENQUES

Ja amb el Nadal molt a la vora, vam decidir organitzar un taller de manualitats nadalenques.

Una activitat amb la qual, en estes dates tan assenyalades, els assistents es van emportar a casa un trosset de naturalesa en forma de centre de taula.

Eixe dia vam descobrir la importància de la Reutilització, una de les 3 R's juntament amb Reduir i Reciclar, mentre vam transformar residus en altres objectes per a utilitzar-los com a adorns nadalencs.

FRAN ATIENZAR

Escarabat
(*Scarites buparius*)

ELS MISTERIS DE LES DUNES

L'estiu sol ser l'època en què anem a les platges, oblidant-nos d'elles la resta de l'any. Estos llocs estan plens d'éssers vius i de curiositats que a vegades ignorem o donem per descomptat: què és la restinga i què té a veure amb les dunes i la marjal?, com es formen les dunes?, quins animals les habiten?, com sobreviuen les plantes que les poblen?

Amb l'última activitat de l'any, vam fer un agradable passeig per la platja d'Aigua Morta d'Oliva on vam contestar a estes i altres preguntes, gaudint a més de la brisa marina i el trencar de les ones.

El millor pla per a un matí del dissabte.

PROGRAMA D'EDUCACIÓ AMBIENTAL

Este trimestre comença l'any lectiu 2023/2024 i, encara que les visites solen concentrar-se més a la fi de l'hivern o primavera, ja ens han visitat centres educatius de primària o secundària de Dènia, Pego, Xàbia i Gandia.

Fins i tot alumnes de la Universitat Politècnica de València i de la Universitat Permanent d'Alacant han vingut ja a visitar-nos!

... EL QUE VOLEM ACONSEGUIR ÉS...

CONÉIXER I ESTIMAR PER A CONSERVAR

LLIBRES I NATURALESA

La magia de la transformación. Memorias de una mariposa no voladora

Astrid Vargas

Bubook Editorial

Astrid Vargas és especialista en conservació de biodiversitat i restauració ecològica que ha sigut una figura clau en la conservació de les espècies de fauna més amenaçades del planeta i actualment està centrada en la preservació dels pol·linitzadors, en concret de les papallones.

Este llibre va arribar a les meues mans gràcies a un article de premsa, el títol era suggeridor, i el contingut atractiu, i no únicament per a les persones que tenim una relació directa d'una manera o un altra amb la naturalesa.

Les ressenyes del llibre per Constantí Stefaneus, especialista en *Vanessa cardui*, i de Miguel Delibes, en biologia de la conservació, són suficient per a iniciar en el nostre interior eixa curiositat que ens atrau per a decidir-nos a llegir un llibre.

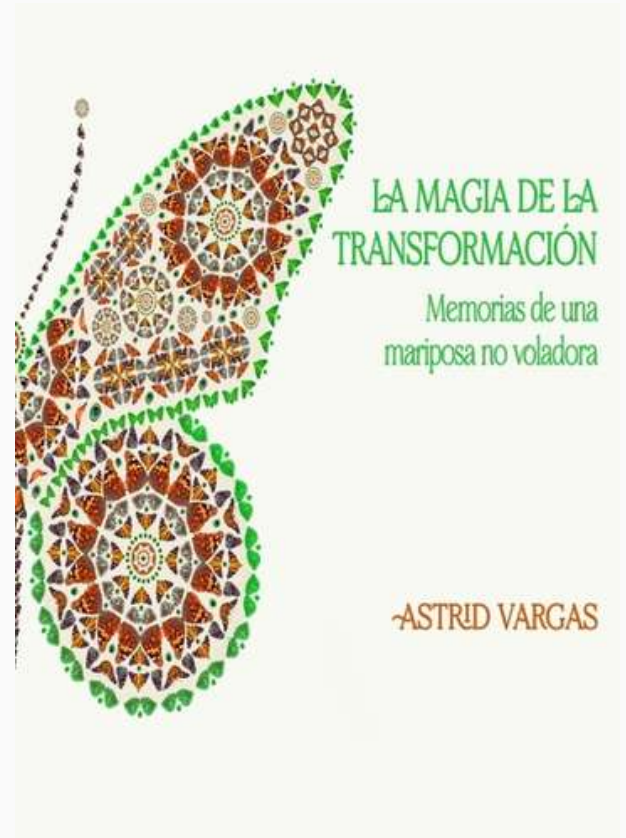
Quan vaig rebre el llibre a casa, encara que ja havia llegit articles d'opinió i ressenyes sobre ell, em va sorprendre. Em va transportar a la meua infància, ja que em recordava eixos contes de tapa dura i lletres grans que llegies i rellegies sense cansar-te mai.

El llibre és un relat curt de les diferents etapes al llarg de la seua curta existència per a convertir-se finalment en eixa bella papallona.

La Reme que és la protagonista del llibre, si el llegiu sabreu el per què del seu nom, va narrar de manera amena i brillant, l'autoecologia de les "damas pintadas", així és com li agrada a la Reme que li diguen, amb un gran rigor científic. Al llarg del relat del llibre, la vida de la Reme navega paral·lelament i al voltant de la de Amatxi, ja al final de la carrera de la seua vida.

A banda, com deia del contingut literari del magnífic llibre, he de dir-vos que ja l'he llegit dues vegades, com els contes de la infància, i la segona vegada em va tornar a emocionar igualment com la primera, són els seus dibuixos, els collages i mandalas, però a mi em van recordar a les figures que es veien quan de xiquets miràvem pel calidoscopi.

A més a més, qüestió important, els beneficis de la venda del llibre s'invertixen en programes d'educació i de restauració i millora dels hàbitats de les papallones i de la resta de pol·linitzadors.

José Antonio Hernández Muñoz

BOIRA AL PARC NATURAL

El tercer cap de setmana de novembre va tindre lloc un episodi de boires generalitzades en la costa valenciana que també va afectar el Parc Natural.

Aprofitant esta situació, coneixerem un poc més sobre este hidrometeor. Començarem definint què és la boira. Este fenomen meteorològic sorgix en llocs amb una saturació d'humitat bastant alta. L'aparició de boira en un lloc i moment determinat indica que el vapor d'aigua present en l'aire ha aconseguit un estat de saturació i condensa. L'única diferència que existix entre els núvols que podem veure en el cel i la boira és que esta ocorre a nivell del sòl.

En definitiva, la boira és un meteor consistent en la suspensió en l'aire de gotes molt xicotetes d'aigua, habitualment microscòpiques, que generalment reduïxen la visibilitat horitzontal, en la superfície de la Terra, a menys d'un quilòmetre i que els botànics denominem també criptoprecipitacions

Existixen diversos tipus de boires, però les més importants són:

- les d'**irradiació** que es generen en períodes anticiclònics amb escassa nuvolositat i vents fluixos, quan les nits són més llargues (de novembre a març). La massa d'aire es refreda per radiació en estar en contacte amb una superfície que es refreda ràpidament a la nit. Solen ser extenses i duradores.
- les d'**advecció** (moviment) es desenvolupen al circular una massa d'aire càlid sobre una superfície relativament freda (massa d'aigua, neu). Encara que poden estendre's àmpliament sobre la mar o altra superfície, normalment només afecten una franja estreta.

La que ens va afectar en esta ocasió va ser una boira d'advecció que, a causa del moviment de l'aire relativament càlid i humit sobre la mar Mediterrània, esta massa es va refredar fins a aconseguir la temperatura de saturació.

Mª Esther Martí Martínez
Ambientòloga

MICROESPÀI EN RÀDIO PEGO

A l'octubre d'enguany, l'emissora Ràdio Pego es va posar en contacte amb l'equip d'educadors ambientals del parc per a proposar-nos la creació d'un microespai radiofònic periòdic sobre el Parc Natural

Des del principi ens va semblar una idea genial per a donar a conèixer un espai tan valuós com este aiguamoll i difondre tots els treballs, activitats, etc. que realitzem els que treballem ací.

Ens vam posar a la feina i el mes de novembre vam presentar el primer microespai de "La Marjal Curiosa", nom que vam donar al nostre programa.

La marjal curiosa

ARRIBEN NOUS TREBALLADORS AL PARC

Donem la benvinguda a Toni Pellicer, tècnic del Parc Natural; a Esther Martí, educadora ambiental, i a Marc, nou membre de la brigada del Parc, que han començat a treballar esta tardor amb nosaltres.

Benvinguts!

ÚLTIMES NOTÍCIES DE L'ÀGUILA PESCADORA

Projecte de Reintroducció de l'Àguila Pescadora

Com ja vam comentar en l'anterior Ullals, a principis d'agost es van obrir els "hackings" on les àguiles estaven alimentant-se i adaptant-se a les vistes de la Marjal. Abans de ser alliberades, van ser marcades amb emissors de curta distància o VHF amb la finalitat de conèixer millor els seus moviments.

La brigada i els educadors van assistir a l'obertura juntament amb tècnics del projecte, agents mediambientals i voluntaris, on ens van organitzar en diferents punts del parc natural per a cobrir més terreny.

L'assistència i seguiment el primer dia era molt necessària pel fet que eren una gran quantitat d'individus, a més de que després del seu primer vol podien acabar cansades posant-se en algun lloc que escapara a alguns focus de visió.

Entre agost i setembre, tots els exemplars van començar la migració.

Per a més informació, prompte publicarem el següent número de "Cròniques de la Pescadora".

PRÒXIMES ACTIVITATS

COMING
SOON

Si voleu saber més sobre les activitats, consulteu la nostra web o inscribiu-vos en la nostra llista de distribució, ACÍ.

I RECORDEU: PODEU PARTICIPAR

No oblideu que podeu aprofitar estes pàgines per a publicar fotos, articles, col·laboracions... En definitiva, que el butlletí pugua ser un lloc de trobada de tots els que apreciem la Marjal. Recordeu que tenim nova secció de Llibres i Naturalesa en la qual podeu participar recomanant-nos algun llibre.

Per a fer-nos arribar el que us agradaria que publicàrem en estes pàgines quadrimestrals ens ho podeu enviar per correu electrònic a l'adreça de parque_pegooliva@gva.es.

Redacció: Equip Tècnic del Parc Natural de la Marjal de Pego-Oliva

Generalitat Valenciana

Conselleria de Medi Ambient, Aigua, Infraestructures i Territori

Oficina tècnica del Parc Natural: C/ Sant Antoni de Pàdua, cantó amb Sant Eloi
03780, Pego. Alicante.

Tel.: 679 195 227 / 699 815 768

parque_pegooliva@gva.es

<http://parquesnaturales.gva.es>

GENERALITAT
VALENCIANA

parc natural
de la marjal
de pego-oliva

